

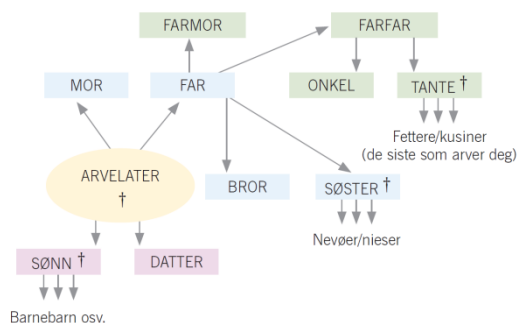
Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

ORIENTERING OM DØDSBOBEHANDLING FOR PERSONER UNDER VERGEMÅL

Innledning

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har mottatt melding om at en person under vergemål er arving i et dødsbo. At en arving er under vergemål vil si at han eller hun er mindreårig eller er voksen med vedtatt etter vergemålsloven kapittel 4.

Orienteringen omhandler vergens og Fylkesmannens rolle i dødsbobehandlingen. Dersom du har spørsmål knyttet til den konkrete bobehandlingen, herunder gjennomføring av skifte eller uskifte, må tingretten/byfogdembetet eller advokat kontaktes.

Skifteform – skifte eller uskifte

Dersom den avdøde var gift vil vedkommendes ektefelle som hovedregel ha rett til å sitte i uskifte, jf. arveloven § 9. Samboere med felles barn har også en begrenset rett til å overta deler av boet uskiftet, jf. arveloven § 28 C. Det finnes unntak og begrensninger i retten til å sitte i uskifte.

Den gjenlevende må selv bestemme hvorvidt boet skal skiftes eller overtas uskiftet. Dersom uskifte velges, er det viktig å være klar over at en senere økning i formuen vil inngå i uskifteboet. Av denne grunn bør spesielt yngre ektefeller og samboere vurdere hvilken skifteform som er fornuftig på lengre sikt.

Videre vil utbetalinger som den gjenlevende mottar i forbindelse med ektefellens død gå inn i uskifteboet. Eksempelvis fremgår det av forsikringsavtaleloven § 15-1 andre ledd at livsforsikringer holdes utenfor skifteoppgjøret hvis den gjenlevende skifter straks, men at de inngår i uskifteboet hvis gjenlevende overtar boet uskiftet. Videre vil ytelser til gjenlevende ektefelle, som pensjonsordninger og erstatning for tap av forsørger gå inn i uskifteboet.

Retten til å sitte i uskiftet bo kan falle bort dersom gjenlevende:

- Gir bort, eller gaveselger fast eiendom uten samtykke fra førstavedes arvinger
- Gir andre gaver, eller gaveselger gjenstander, som står i misforhold til formuen uten samtykke fra førstavedes arvinger.
- Gir arveforskudd til en eller flere av arvingene uten at alle arvinger mottar like mye eller at arvingene er enige om ulikt arveforskudd.
- Inngår nytt ekteskap, jf. arveloven § 23 første ledd, eller inngår samboerskap med varighet utover 2 år, eller at samboerne får barn eller venter barn sammen, jf. arveloven § 24 andre ledd andre punktum.
- Vanstyrer sin egen økonomi.

Gjennomføring av skiftet

Det er arvingene i fellesskap, eventuelt en fullmektig/bobestyrer, i dødsboet som er ansvarlig for bobehandlingen og gjennomføringen av skiftet. En verge, uavhengig av om det er foreldreverge eller en verge Fylkesmannen har oppnevnt, har ingen myndighet knyttet til bobehandlingen med mindre vergen er gitt fullmakt fra de øvrige arvingene. Vergens rolle er begrenset til å ivareta interessene til personen under vergemål.

Vergens rolle i bobehandlingen

Det er vergens oppgave å ivareta interessene til den man er verge for, herunder å påse at vedkommende mottar den arv han eller hun skal ha etter arveloven og/eller testament.

Det første vergen må ta stilling til er skifteform. I de tilfeller der uskifte krever samtykke fra arvingene må vergen samtykke til dette på vegne av den mindreårige eller den vergetrengende arvingen. Dersom boet skal skiftes må vergen ta stilling til om det skal foretas et privat eller offentlig skifte. Privat skifte forutsetter enighet mellom alle arvingene, og vergen må samtykke, jf. skifteloven § 79. Skifteloven § 81 fastsetter at arvingene må ha påtatt seg gjeldsansvaret og samtykket til privat skifte innen 60 dager fra dødsfallet. Avvik fra denne fristen kan innvilges av retten dersom den finner grunn til det.

Dersom boet skal skiftes privat må minst en av arvingene påta seg ansvaret for den avdødes gjeld, jf. skifteloven § 78. Dette vil være uproblematisk så lenge den avdødes eiendeler overstiger gjelden. Vergen kan på vegne av personen under vergemål påta seg dette gjeldsansvaret dersom Fylkesmannen samtykker. Fylkesmannen vil som den klare hovedregel bare samtykke til at personen under vergemål skal påta seg gjeldsansvaret dersom det ikke finnes andre arvinger i boet som er i stand til dette.

Ved usikkerhet om boets midler overstiger gjelden må man be om at tingretten/byfogden utsteder såkalt preklusivt proklama, jf. skifteloven § 70 andre ledd. Retten vil da annonsere at alle avdøde skyldte penger til må melde fra innen 6 uker. Gjeld som ikke er meldt inn innen fristen faller bort.

Hvis det har vært utstedt proklama, og det fremgår at dødsboet har positiv verdi, kan vergen samtykke til privat skifte på samme måte som i øvrige saker der det ikke har vært tvil om boets verdi. I de saker der det fremgår at boet har negativ verdi, altså at gjelden overstiger eiendelene, trenger ikke arvingene å foreta seg noe, og kan overlate til retten hvorvidt det skal begjæres offentlig skifte.

Offentlig skifte velges vanligvis i saker det er klart at arvingene ikke kommer til enighet om arven. Det blir da oppnevnt en bobestyrer av retten som vil gjennomføre skiftet. Kostnadene blir belastet boet, forutsatt at boet har positiv verdi. Den som krever offentlig skifte må innbetale et rettsgebyr på kr 30 000,-. I saker der boet har negativ verdi vil det dermed være lite fordelaktig at arvingen selv krever offentlig skifte og det er fordelaktig å la retten eller kreditorer ta avgjørelsen av om det skal begjæres offentlig skifte.

Selv om vergen tidligere har samtykket til privat skifte kan vergen når som helst kreve offentlig skifte frem til det private skiftet er avsluttet, jf. skifteloven § 84.

Vergen kan, i likhet med øvrige arvinger, som utgangspunkt kreve at boets eiendeler blir solgt, jf. skifteloven § 61. Etter samme bestemmelse kan vergen på vegne av den vergetrengende kreve at vedkommende skal motta en bestemt eiendel som arv, og har rett til dette så lenge øvrige arvinger ikke motsetter seg det.

Dersom det foretas et privat skifte, og alle arvinger er kommet til enighet om fordeling av boet på bakgrunn av arvelovens regler og innhold i eventuelt testament, skal vergen sende Fylkesmannen forslag til utlodning¹ av boets midler. Arven kan ikke utdeles før Fylkesmannen har gjennomgått

¹ Utlodning = hvordan arven skal fordeles.

forslaget til utlodning, og gitt tilbakemelding på at det anses å være i samsvar med arveloven og eventuelt testament.

Når arven er utbetalt er vergen ansvarlig for å sende inn dokumentasjon til Fylkesmannen på at personen under vergemål har mottatt sin rettmessige del av arven i samsvar med det forslaget til utlodning som Fylkesmannen har godkjent.

Fylkesmannens rolle i bobehandlingen

Fylkesmannens rolle er å påse at vergene utfører sine oppgaver i samsvar med gjeldende lovverk, og at vergen ivaretar den vergetrengendes interesser. Alle verger står under Fylkesmannens tilsyn, og plikter å gi de opplysninger Fylkesmannen ber om, jf. vergemålsloven § 47.

Dødsboet er en egen juridisk person, og fullmektig i dødsboet er legitimert til å foreta rettslige handlinger. Dette medfører at reglene om Fylkesmannens samtykke til salg av bolig og andre disposisjoner ikke kommer til anvendelse når personer under vergemål er arving i et dødsbo. Forutsetningen er at salget, og de øvrige disposisjoner er en del av dødsbobehandlingen, og foretas før skiftet er avsluttet.

Dersom Fylkesmannen mener at vergen ikke ivaretar den vergetrengendes interesser på en tilfredsstillende måte vil vergen bli fratatt vergeoppdraget, og en ny verge vil bli oppnevnt, jf. vergemålsloven § 29 andre ledd. Forutsatt at skiftet ikke er avsluttet kan Fylkesmannen gi vergen mandat til å kreve offentlig skifte.

Fylkesmannen har etter at privat skifte er avsluttet, en selvstendig myndighet til å begjære offentlig skifte i saker der det er mindreårig arving eller en voksen arving fratatt rettslig handleevne i økonomiske forhold, jf. skifteloven § 84. Dette kan Fylkesmannen kun gjøre dersom det mistenkes at personen under vergemål ikke har mottatt rettmessig arv.

Ytterligere veiledning

Dersom noe er uklart eller det trengs veiledning ved utførelsen av vergemålet, står Fylkesmannen til tjeneste. Ta derfor gjerne nærmere kontakt med oss.

Telefon:
22 00 37 00 (10.00-14.00, stengt onsdag)

Postadresse:
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Vergemålsavdelingen
Postboks 8111 Dep
0032 Oslo

E-post: fmoapostmottak@fylkesmannen.no.

Kontor: Statens hus, Tordenskioldsgate 12, Oslo, inngang fra sjøsiden (Rådhusplassen)